

Kapitola 3

Kontext v šetření TIMSS 2011

Úvod

Tato kapitola přináší základní informace o údajích, které se shromažďují během šetření projektu TIMSS prostřednictvím dotazníků pro zjišťování podmínek výuky. Jednotlivé dotazníky jsou určeny samotným žákům, jejich učitelům a ředitelům škol. Země zapojené do šetření dále vyplňují dotazníky o jejich národním kurikulu a o podmínkách pro výuku matematiky a přírodovědných předmětů. Protože studium probíhá vždy v jistém kontextu a nikoliv izolovaně, využívá projekt TIMSS každou příležitost ke sběru informací důležitých pro rozvoj a zlepšování výuky matematiky a přírodovědných předmětů. Dotazníky se soustředí především na postupy, které se ukázaly jako efektivní při zlepšování studijních výsledků v matematice a v přírodovědných předmětech. Zúčastněné země tak mohou lépe vyhodnotit výsledky svých žáků v širších souvislostech. Lze zkoumat vztahy mezi podmínkami pro vzdělávání žáků doma a ve škole a jejich studijními výsledky.

Na to, jak se žáci učí a jakých dosahují výsledků, má vliv velké množství faktorů. Patří mezi ně například typ školy, možnosti jednotlivých škol, výchovné přístupy, vlastnosti učitele, postoje žáka a podpora rodiny. Abychom plně pochopili, co výsledky projektu TIMSS znamenají a jak mohou být využity pro zlepšení výuky matematiky a přírodovědných předmětů, je důležité porozumět souvislostem, ve kterých se učení odehrává. V každém svém cyklu shromažďuje projekt TIMSS, společně s hodnocením výsledků žáků v matematice a v přírodovědných předmětech, celou řadu informací o těchto souvislostech. V této kapitole jsou uvedeny hlavní charakteristiky vzdělávacích a sociálních systémů, které jsou sledovány s cílem zlepšit to, jak se žáci učí.

Žáci ve čtvrtém a v osmém roce školní docházky obvykle získali většinu svých znalostí z matematiky a z přírodních věd ve škole či doma, jen do určité míry jsou ovlivněni mimoškolními aktivitami. Pokud se škola, třída a rodina vzájemně podporují, mohou vytvořit velice efektivní prostředí pro učení. Tato situace se odráží v kontextové části šetření TIMSS 2011, která sleduje čtyři rozsáhlé oblasti:

- Stát a obec
- Škola
- Třída
- Vlastnosti a postoje žáka

Kurikulum v projektu TIMSS

V šetření TIMSS 2011 je na základě dřívějšího zkoumání matematických a přírodovědných výsledků použito kurikulum. To slouží jako hlavní rozlišovací koncept, chceme-li posoudit, jak jsou žákům poskytovány vzdělávací možnosti a které faktory ovlivňují, jak žáci tyto možnosti využívají. Projekt TIMSS zkoumá, jaké jsou cíle kurikula, jak je vzdělávací systém uspořádaný, aby bylo možné tyto cíle implementovat, a jak úspěšně je těchto cílů dosahováno.

Jedná se například o společenské hodnoty, o demografické údaje nebo o množství dostupných zdrojů, které mohou ovlivnit to, co společnost na národní úrovni či na úrovni jednotlivých komunit očekává, že se žáci naučí, a v jakých podmínkách se výuka žáků odehrává. Efektivní organizace školy a bezpečné školní prostředí, které podporuje spolupráci, ulehčuje implemen-